

ધોરણ : ૪

ગુજરાતી(કુદ્ડ)

પાઠ : ૪

સિંહ ધૂઘતે બકરો ભાગે

સ્વ-અધ્યયનપોશી સોલ્યુશન

(પ્રથમ સત્ર)

અધ્યયન નિષ્પત્તિ :

G401 શબ્દ અને વાક્યોનું સંકેતી કરશ કરી શકે છે.

G405 થનાત્મક લખાણનું વાંચન-અર્થ ગ્રાશ કરે છે,

G406 માર્થિનીલક્ષી લખાણ સુધી કરી શકે છે.

G407 વર્ણનાત્મક લેખન વાંચી શકે છે મને સમજુ શકે છે.

G412 ફેઝિત અભિ ધ્વનિ કરી શકે છે.

G413 નામ ઓળખાવ્યા વિના વ્યાકરણના ઘટકો રમી શકે છે અને પ્રયોજે છે,

G415 નવા શબ્દોના મર્થની ધારણા કરે છે અને નવા શબ્દો બનાવે છે.

પ્રશ્ન ૧. ચિત્ર જોઈને એને આધારે પ્રવૃત્તિ કરો. (ચિત્રનું વર્ણન સાત-આઠ વાક્યોમાં લખો.)

➤ અહીં એક સરકસનું સુંદર ચિત્ર આપેલું છે. ચિત્રમાં બધા પોતપોતાની કરતબ દેખાડી રહ્યા છે. પ્રાણીઓની ટ્રેન દેખાય છે. તેમાં એક ડબ્બામાં ચિપ્પાનજી દેખાય છે. સરકસમાં હાથી, જોકર બધા પોતપોતાના કરતબ દેખાડી રહ્યા છે. જોકર બધાને હસાવે છે. એક માણસ પગમાં લાકડી લગાવી ઉંચો બન્યો છે. તે કોઈ બાળકને કુઝાં આપી રહ્યો છે.

પ્રશ્ન : 2 નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સિંહે બકરીના બચ્ચાને કેમ ન માર્યું?

➤ સિંહે બકરીના બચ્ચાને પકડી તો લીધું પરંતુ તેને મારતા સિંહનો
જીવ ચાલ્યો નહીં તેને દયા આવી તેને મનમાં થયું કે જેમ મારું
બચ્ચું મને છાલું છે, તેમ સૌને પોતાનું બચ્ચું છાલું હોય છે. એ
વિચારી સિંહે બકરીના બચ્ચાને માર્યું નહીં.

૨. સિંહ બકરીના બચ્ચાને સિંહણ પાસે લઈને ગયો ત્યારે સિંહણે શું કહ્યું?

➤ સિંહ બકરીના બચ્ચાને સિંહણ પાસે લઈને ગયો ત્યારે પહેલા તો સિંહણે પૂછ્યું કે આ બચ્ચું જીવતું કેમ લાવ્યા? શું તે આપણો શિકાર નથી? પણ પછી સિંહની વાત જાણી સિંહણે કહ્યું કે હું પણ તને નહીં મારું ભલે તે આપણે ત્યાં રહે. આપણા બચ્ચા જોડે મોટું થશે.

૩. બકરીનું બચ્ચું સિંહના બચ્ચા સાથે કેવી રીતે ઉછરવા લાગ્યું?
- બકરીનું બચ્ચું સિંહના બચ્ચા સાથે રમે, બંને સાથે સાથે દૂધ પીએ,
આનંદ કરે એમ ને એમ બકરીનું બચ્ચું સિંહના બચ્ચા સાથે
ઉછરવા લાગ્યું.
૪. હાથીઓને જોઈને સિંહના બચ્ચાએ શું કર્યું?
- હાથીઓને જોઈને સિંહનું બચ્ચું ઝનૂની બની ગયું તે ધૂરકતું હાથી
સામે જવા લાગ્યું.

પ. બકરીનું બચ્યું સિંહના પરિવારને છોડીને કેમ ચાલ્યું ગયું?

➤ સિંહણે બકરીના બચ્યાને સમજાવ્યું કે તારી અને અમારી જત જુદી છે આજે મારા બેટાએ મોટાભાઈ તરીકે તારી આજ્ઞા પાળી છે. પરંતુ હવે તે મોટો થયો છે અને સિંહ બન્યો છે તે કોઈ દિવસ તેને અને હાથીને પણ સપાટામાં લઈ પૂરો કરી નાખશે. બકરીનું બચ્યું સિંહણની વાત સમજી ગયું અને સિંહના પરિવારને છોડીને ચાલ્યું ગયું.

પ્રશ્ન-૩ નીચેની વાર્તા વાંચીને તેને આધારે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

એક વખત સિંહ વનમાં ફરી રહ્યો હતો. શિકારની શોધમાં હતો. પરંતુ કોઈએ પ્રાણી ન દેખાતાં તે એક ઝડપ નીચે હતાશ થઈને બેઠો હતો. એવામાં એક બકરીનું બચ્ચું આમતેમ ફૂદકા મારતું તેની નજરે પડ્યું. સિંહે તેને પકડી લીધું. પરંતુ તેને મારતાં તેનો જીવ ચાલ્યો નહીં. તેને દયા આવી. મનમાં થયું કે “જેમ મારું બચ્ચું વહાલું છે તેમ સૌને પોતાનું બચ્ચું વહાલું હોય. હું આને સિંહણ પાસે લઈ જાઉં, ત્યાં તે મારા બચ્ચા સાથે રમશે અને મોટું થશે.”

૧. આ વાર્તામાં કેટલાં પાત્રોનાં નામ આવે છે? કયા-કયા?

► આ વાર્તામાં સિંહ, સિંહણ, મોટીયો અને નાનિયો એમ ચાર પાત્રના નામ આવે છે.

૨. 'સિંહ હતાશ થઈને બેઠો હતો.' એટલે

અ. ખુશ થઈને બેઠો હતો. ૪

બ્લ. નારાજ થઈને બેઠો હતો.

ક. નિરાશ થઈને બેઠો હતો.

► નિરાશ થઈને બેઠો હતો.

3. સિંહને કોઈ પ્રાણી કેમ દેખાય હશે?

➤ બધા પ્રાણીઓ સિંહની બીકથી પોતપોતાનાં રહેઠાણમાં જતાં રહ્યા હશે તથી ત સિંહને કોઈ પ્રાણી નહીં દેખાયું હોય.

4. બકરીનું બચ્ચું એકલું બહાર કેમ નીકળ્યું હશે?

➤ બકરીનું બચ્ચું ઘણું નાનું હશે અને તેની મા તેની પાસે નહીં હોય તથી ત સિંહથી અજાણ હોઈ એટલે તે એકલું ઘરની બહાર નીકળ્યું હશે.

૫. સિંહે બકરીના બચ્ચાને ન માર્યું એ તમને ગમ્યું કે ન ગમ્યું? કેમ?

➤ સિંહે બકરીના બચ્ચાને ન માર્યું એ મને ગમ્યું કારણ કે સૌને
પોતાનું બચ્ચું વહાલું હોય.

૬. બકરીના બચ્ચાને જીવતું રાખ્યા પછી સિંહે પોતાના ભોજનની શી
વ્યવસ્થા કરી હશે?

➤ બકરીના બચ્ચાને જીવતું રાખ્યા પછી સિંહે પોતાના ભોજન માટે
બીજો શિકાર શોધ્યો હશે.

પ્રશ્ન ૪. કોસમાં આપેલા શબ્દોને આધારે ખાલી જગ્યા પૂરો.

(પણ, પરંતુ, તેથી)

૧. સિંહ બહુ ફર્યો **પણ** એને ક્યાંચ રિકાર ન મળ્યો.
૨. વંદના સૌનાં કામ દોડીને કરે **તેથી** બધાં એને માન આપે છે.
૩. એકવાર મને નિષ્ફળતા મળી **પરંતુ** કું હિમત ન હાયો.

પ્રશ્ન 5. નીચે આપેલા ફકરામાં ક્રોસમાં આપેલા શબ્દોમાંથી શબ્દ પસંદ કરીને ખાલી જગ્યા પૂરો.

(તેઓ, તની, તને, ત)

કલ્પને ગીત ગાવાં ખૂબ ગમે છે. તે ચાલતાં ચાલતાં કે સાઈકલ ચલાવતાં-ચલાવતાં કંઈક ને કંઈક ગણગણતો જ હોય. તને એનાં નાની તો ગાતું પક્ષી કહે છે. તની નાનીનું નામ શાંતાબા છે. તેઓ કલ્પ પાસે હનુમાન-ચાલીસા ગવડાવે છે.

પ્રશ્ન ૬. નીચેની શબ્દ-રમત સૂચના મુજબ રમો.

નીચેની ફકરામાંથી સમાન અર્થવાળા અને વિરોધી અર્થવાળા શબ્દો શોધીને
લખો

ચિન્દ્ર અને મિન્ટ બેઉ બાઈબંધ, પણ બંનેમાં બહુ ફેર. ચિન્દુ વાતવાતમાં હસનારો
ને મિન્દુ વાતવાતમાં રડનારો. મિન્દુ હતો નાનો પણ ચિન્દુથી મોટો લાગે. ચિન્દુ
શાળાએ સમયસર પહોંચે. નિશાળ છૂટયા પછી પહેલાં ઘરે આવીને સૌને મળીને
પછી જ રમવા જાય! ચિન્દુ રોજ વહેલો ઉઠે અને મિન્દુ રોજ મોડો એથી ચિન્દુ
એને વહેલા ઊઠવાના ફાયદા ગણાવે અને કહે કે વહેલા ઊઠવામાં કોઈ નુકસાન
નથી!" પછી મિન્ટનું મોં જોઈને કહેતો "ઓટું ન લગાડતો! મને તો તારું સારું થાય
એમાં રસ છે. મિન્દુ ચિન્દુને કહેતો, "ચિન્દુ! તું મારો દોસ્ત છે, કંઈ દુશ્મન નથી!"

સમાનથી શબ્દો

શાળા = નિશાળ

બેઠ = બંને

વિરુદ્ધથી શબ્દો

કાયદા = નુકશાન

હસનારો = રડનારો

નાનો = મોટો

દોસ્ત = દુશ્મન

પ્રશ્ન ૭. આપેલો શબ્દ કયા વાક્યમાં ઓટી રીતે વપરાયો છે તે
શોધીને તેની નીચે લીટી કરો.

૧. હતાશ :

૧. બિચારાને જે જોઈતું હતું, એ ન મળ્યું એટલે હતાશ થઈ ગયો
છે.

૨. દોડની સ્પર્ધામાં એને પ્રથમ નંબર મળ્યો એટલે એ હતાશ
થઈ ગયો.

સાચો જવાબ : બિચારાને જે જોઈતું હતું, એ ન મળ્યું એટલે હતાશ થઈ
ગયો છે.

૨. હુંક :

૧. માતા-પિતાની હુંક મળી એટલે જ એ જીવનમાં સકળ થયો.
૨. ઠંડીની હુંકથી એ ખૂબ જ ઠરી ગયો.

સાચો જવાબ : માતા-પિતાની હુંક મળી એટલે જ એ જીવનમાં સકળ થયો.

પ્રશ્ન ૮. "મહાસાગર" કવિતાને આધારે ખાલી જગ્યા પૂરો.

૧. મહાસાગરનાં પાણી તો ખારા ખારા ઉસ જેવાં છે.
૨. મહાસાગરમાં તો મોટાં મોટાં મોજાં ઉછળે.
૩. મહાસાગરમાં ઉંચા ઉંચા ઉંટ રૂબે.
૪. મહાસાગર તો ઉંડો ઉંડો ગજબ ઉડો!

પ્રશ્ન ૬. નીચેનામાંથી કયું વાક્ય સાચો અર્થ ધરાવે છે તે શોધીને નીચે લખો.

- ✓ સિંહણ બચ્ચાને જીવની જેમ જગત્તી.
 - ✓ સિંહણને પોતાનો જીવ વહાલો હતો, બચ્યું નહિ.
 - ✓ સિંહણ બચ્ચાની બહુ જ સંભાળ લેતી.
- સાચું વાક્ય: સિંહણ બચ્ચાની ખૂબ સંભાળ લેતી.

- ✓ હાથીઓને જોઈને સિંહનું બચ્યું ઝનૂની બની ગયું.
 - ✓ હાથીઓને જોઈને સિંહનું બચ્યું ખૂબ જ જુસ્સામાં આવી ગયું હતું.
 - ✓ હાથીઓને જોઈને સિંહનું બચ્યું ખૂબ જ ગુસ્સે થઈ ગયું હતું.
- સાચું વાક્ય : હાથીઓને જોઈને સિંહનું બચ્યું ખૂબ જ જુસ્સામાં આવી ગયું હતું.

- ✓ મારો ભાઈ બહુ ઉશ્કેરાઈ ગયો હતો.
 - ✓ મારો ભાઈ બહુ શરમાઈ ગયો હતો.
 - ✓ મારો ભાઈ બહુ જ આવેશમાં આવી ગયો હતો.
- સાચું વાક્ય : મારો ભાઈ બહુ જ આવેશમાં આવી ગયો હતો.

Thanks

For watching